

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus

Narva mnt. 25-410, Tallinn 10120

Tel / Fax 6409173

enut@enut.ee

http://www.enut.ee

Toimetaja: Liivi Pehk
Küljendaja: Kadri Aavik
Keeletoimetaja: Raina Vürmer

ENUT

ENUTi Uudised 2/08

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse väljaanne nr 18

Inimkaubitsemise ja prostitutsiooni erinumber

Toimetajalt

Käesolev ENUTi Uudiste väljaanne on pühendatud inimkaubanduse ja prostitutsiooni teemale. 2008. aasta oli tähtis mitmete oluliste sündmuste poolest, mis aitasid kaasa prostitutsiooni nõudluse vähendamisele ning tugevdasid rahvusvahelist inimkaubanduse vastu võitlemise koostöövõrgustikku. Aasta tippsündmuseks võib nimetada Norra parlamendi poolt novembris vastu võetud seadusemuudatust, millega kriminaliseeriti seksuaalteenuste ostmine. Norra on Põhjamaade hulgas peale Rootsit, pea kümne aastase vahega, teine riik, kus seksuaalteenuste ostmine on täielikult kriminaliseeritud.

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus osales 2008. aastal mitmes inimkaubanduse teemalises projektis. Koostöös Soome Naisorganisatsioonide Ühendusega (NYTKIS) algatati kevadel projekt "Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel", mille eesmärgiks oli tugevdada inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustikku ja propageerida seadusandliku lahendusena seksi ostmise keelustamist kui efektiivset vahendit võitluses seksuaalse eksploateerimise eesmärgil toimuva inimkaubandusega. Projekti rahastas Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Jätkus töö Euroopa Komisjoni poolt rahastatavas projektis "MTÜde ja valitsustevaheline koostöö Lõuna-Kaukaasias eesmärgiga peatada naiste ja lastega kaubitsemine".

Esimeses artiklis tutvustame ENUTi projekti "Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel" tegevusi ning kajastame projekti raames Helsingis ja Tallinnas toimunud rahvusvahelisi seminare.

Järgmises artiklis kirjeldab Soome Naisorganisatsioonide Ühenduse peasekretär Tanja Auvinen inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastu võitlemise olukorda Soomes.

Reet Laja räägib koostööst Lõuna-Kaukaasia MTÜdega naiste ja lastega kaubitsemise peatamiseks ning Taga-Kaukaasia MTÜde esindajate visiidist Eestisse. Kadri Aavik kirjeldab Avatud Eesti Fondi toel East-East programmi raames toimunud ENUTi esindajate visiiti Aserbaidžaanis.

Käesoleva numbri lõpus anname ülevaate 2008. aastal prostitutsiooni ja inimkaubanduse vastase tegevusega seotud olulisematest sündmustest.

SISUKORD

- lk 1 Toimetajalt
- lk 2 Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel
Liivi Pehk
- lk 8 Inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastu võitlemise olukord Soomes
Tanja Auvinen
- lk 9 MTÜde ja valitsustevaheline koostöö Lõuna-Kaukaasias eesmärgiga peatada naiste ja lastega kaubitsemine
Reet Laja
- lk 9 ENUTi esindajate visiit Aserbaidžaanis
Kadri Aavik
- lk 11 Inimkaubanduse vastu võitlemise alane tegevus aastal 2008
Liivi Pehk

Head lugemist!

Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel

Liivi Pehk, ENUT

Inimkaubanduse näol on tegemist nii sise-riiklikku kui rahvusvahelist julgeolekut ohustava nähtusega, mis rikub väga paljude inimeste põhiõigusi. Inimkaubitsejad kasutavad osavalt ära inimeste vaesusest, töötusest, majanduslikust ja soolisest ebavõrdsusest tingitud soovi minna välismaale või suurlinna paremat elu otsima.

Parema elu asemel satuvad aga ohvrid, kes ei oska kohalikku keelt, võõras riigis sõltuvusse kupeldajatest ja inimkaubitsejatest. Inimkaubanduse ohvriteks on enamasti naised. Kasutades sundi, vägivalda ja ähvardamist, pannakse neid töötama prostitutiidena. Nad elavad pidevas hirmus nii nakkusohu ja vägivalda ees kui ka selle ees, et kodused saavad teada, millega nad raha teenivad.

Prostitutsioon ja sellega kaasnev inimkaubitsemine on probeemid, mida pole võimalik lahendada üksikisiku tasandil, vaid siin on vajalik riiklik abi. Inimkaubandusel on väga ulatuslik rahvusvaheline mõju ning seetõttu on tähtis ka riikidevaheline koostöö.

Hoolimata järjest arvukamatest meetmetest, mida on kasutusele võetud viimase kümne aasta jooksul, ei ole märgata inimkaubanduse ohvrite arvus langustendentsi. Inimkaubandus kujutab tõsiselt ohtu riiklikule ja rahvusvahelisele julgeolekule ja sellega võitlemine hõlmab laia teemaderingi: inimõiguste ja põhiõiguste kaitse, seaduste tugevdamine, diskrimineerimise elimineerimine, majanduslikust surutisest väljatulek, võitlus organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooniga ning kompetentse migratsiooniteenistuse väljaarendamine. Mitmesuguste uuringute põhjal on Eesti nii lähteriigiks kui ka transiidimaaks Eestit ümbritsevasse Euroopa Liidu liikmesriikidesse, eelkõige Skandinaavia maadesse, kuid ka Lääne-Euroopa riikidesse,

nt. Saksamaale. Probleemiks peetakse ka riigisest inimkaubandust, üldjuhul suunaga Kirde-Eestist pealinna. Kriminaalpreventsiooni ja -kontrolli Euroopa Instituudi (HEUNI) koostatud aruande järgi on Eesti sihtriigiks Venemaalt saabuvatele inimkaubanduse ohvritele.

Kui seni on keskendutud rohkem inimkaubanduse ohvrite abistamisele ja kurjategijate karistamisele, siis viimasel ajal on järjest enam riike hakanud pöörama tähelepanu nõudlusele ehk inimestele, kes tarbivad ohvrite tööd või teenuseid.

10. ja 11. septembril 2008 toimus Helsingis OSCE rahvusvaheline konverents teemal, kuidas olla edukam inimkaubanduse ohvrite identifitseerimisel ja inimkaubitsejate süüdimõistmisel. OSCE eriesindaja ja inimkaubanduse vastu võitlemise tegevuse koordinaator Eva Biaudet rõhutas oma avakõnes, et ilma nõudlust vähendamata ei ole võimalik saavutada inimkaubanduse vähenemist. Ta väljendas arvamust, et nõudluse kriminaliseerimine on küll ainult üks võimalikest vahenditest, kuid see võib olla kõige efektiivsem vahend.

Inimkaubanduse teemaline seminar Helsingis 11.06.2008

Projektist

Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskus (ENUT) on olnud seotud inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastu võitleva tegevusega alates 2002. aastast. 2008. aastal algatas ENUT projekti „Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel“. Projekti toetab Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja projektis

osalevad partneritena Soome Naisorganisatsioonide Ühendus (NYTKIS) ja MTÜ Naiste Parlament Velikij Novgorodist.

Projekti eesmärgiks on hinnata olukorda, mis valitseb seksuaalse eksploateerimise eesmärgil toimival inimkaubitsemisel Põhjamaades ja Eestis, tutvustada Põhjamaade häid kogemusi prostitutsiooni nõudluse vähendamisel ning tuginedes Põhjamaade kogemustele mõjutada seadusandlike jõude Eestis ja Soomes rakendama efektiivsemaid seadusandlike lahendusi prostitutsiooni nõudluse vähendamiseks.

Inimkaubanduse vastu võitlemise alane tegevus Euroopas aastal 2008

Liivi Pehk, ENUT

1. 02. 2008 jõustus Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsioon. Kaksikümne esimest riiki, kes on ratifitseerinud konventsiooni, on: Albaania, Armeenia, Austria, Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Horvaatia, Küpros, Taani, Prantsusmaa, Gruusia, Läti, Malta, Moldovaavia, Montenegro, Norra, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia ja Suurbritannia. Konventsiooni ratifitseerimisega võtavad riigid endale kohustuse tagada inimkaubanduse ohvrite kaitse.

Märtsis 2008 algatas Taani Naiste Ühendus kampaania „Mehed võtke seisukoht“, mis kutsus üles mehi toetama seksuaalteenuste ostmise keelustamist. Kampaania käigus koguti meestelt allkirju seksuaalteenuste ostmise keelustamiseks. Kogutud allkirjad anti üle Taani justiitsministrile 18. oktoobril, mis on Euroopa Liidus inimkaubanduse vastu võitlemise päev.

16-17.04.2008 korraldas Põhjamaade Ministrite Nõukogu koostöös St. Peterburgi linnavalitsusega Peterburis konverentsi teemal „Põhjamaade, Baltimaade ja Loode-Venemaa koostöö inimkaubanduse peatamisel“.

24.04.2008 võttis Rootsi valitsus vastu otsuse viia läbi seaduse, mis kriminaliseeris seksuaalteenuste ostmise, hindamise, et teha kindlaks, millist mõju antud seadusesäte on avaldanud inimkaubandusele ja prostitutsioonile Rootsis. Uuritakse ka seaduse mõju seksiteenuste ostjate ja prostituutide olukorrale. Hinnang peab valmima 30. aprilliks 2010.

25.04.2008 korraldas Põhjamaade Nõukogu Riias konverentsi „Inimkaubanduse vastane võitlus“. Konverentsil esitleti Põhja- ja Baltimaade inimkaubanduse vastu võitlemise pilootprojekti. Konverentsil puudutati erinevaid aspekte inimkaubanduse vastases võitluses: koostööd ohvrite identifitseerimisel, seadusloome küsimusi ja inimkaubanduse ennetamist Schengeni tsoonis.

10-11.09.2008 korraldas OSCE Helsingis konverentsi „Inimkaubitsejate edukas süüdimõistmine – väljakutsed ja parimad kogemused“. Konverentsi eesmärgiks oli ergutada liikmesriikide poliitilist tahet koostööd teha tökestamiseks igat liiki inimkaubandust; edendada inimkaubanduse vastu võitlemise kohustuse ellu rakendamist;

16.10.2008 korraldas *European Women's Lobby* Euroopa Parlamendis seminari teemal „Mida on tehtud inimkaubanduse ennetamiseks ja ohvrite abistamiseks“ EWL peasekretär Myria Vassiliadou andis ülevaate EWL tegevusest ja poliitikast inimkaubanduse ja prostitutsiooni ning naistele suunatud vägivalda vastases tegevuses. Seminaril osalejatele

esitleti Põhja- ja Baltimaade pilootprojekti tulemusi.

16.10.2008 Euroopa Liidu inimkaubanduse vastane päev.

16-17.10.2008 esitleti Stokholmis konverentsil „Prostitutsioon Põhjamaades“ üheaastase uurimisprojekti tulemusi, millest võtsid osa 11 uurijat kõigist Põhjamaadest. Uurimisprojekti võrreldi teadmisi prostitutsioonist ja suhtumist sellesse erinevates Põhjamaades. Projekti rahastas Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

11. 2008 hääletas Norra parlament prostitutsiooni puudutava seadusandluse muudatuste poolt, millega kriminaliseeriti seksuaalse toimingu või seksuaalakti ostmise, lisades üldisesse tsiviilõiguslikku karistusseadustikku punkti 202a:

Iga isiku suhtes, kes

a) osaleb seksuaalses toimingus või sooritab seksuaalakti selle eest makstes või maksta lubades, või aitab ja kihutab teist isikut seda tegema,

b) osaleb seksuaalses toimingus või seksuaalaktis, mille eest maksab või on lubanud maksta teine isik või

c) paneb endaga sooritama seksuaalsele toimingule vastavaid akte punktides (a) ja (b) kirjeldatud viisil rakendatakse trahvi või vanglakaristust, mille pikkus ei ületa kuut kuud; või ka mõlemat.

Kui seksuaalne toiming või seksuaalakt pannakse toime eriti kõlvaltul viisil ning teiste sätete alusel pole võimalik karistust määrata, rakendatakse vanglakaristust, mille pikkus ei ületa 1 aastat.

Eraldi punkti kohaldatakse juhul, kui analoogseid toiminguid pannakse toime alla 18-aastase isiku suhtes.

Punkt 202a jõustub 1. jaanuarist 2009 ning seda rakendatakse ka toimingute suhtes, mille paneb toime Norra kodanik või Norras alaliselt elav isik välismaal.

Parlament ei teinud mingeid muudatusi kehtivates sätetes, mis keelustavad inimkaubanduse või kaasabi osutamise teiste isikute prostitutsiooni kaasamisele.

Seadusmuudatus peaks jõustuma 2009. aasta 1. jaanuaril.

Detsembris 2008 lõppes 3 aastat kestnud Põhja- ja Baltimaade pilootprojekt, mille eesmärgiks oli tugevdada koostööd ja arendada välja konkreetseid tegevusi abistamiseks ja toetamiseks seksuaalse eksploateerimise eesmärgil kaubitsetud naisi Põhja- ja Baltimaades.

Sotsiaalministeerium töötab välja inimkaubanduse ohvri tuvastamise juhust, mille abil on nii sotsiaaltöötajatel, lastekaitsjatel, politseinikel kui ka teistel võimalik ohvreid paremini tuvastada, mis peaks omakorda tagama abi kõikidele hättasattunutele.

legaalsele tööturule.

2007. aastal raporteeris Aserbaidžani valitsuse üle 100 inimkaubanduse ohvri identifitseerimisest, kuid ainult 29 nendest said abi ja toetust valitsuse varjupaigast. Info põhjal, mis pärineb kohalikelt MTÜdelt, puudub paljudel inimkaubanduse ohvritel usaldus valitsuse poolt rahastatava varjupaiga vastu ning nad eelistavad otsida varjupaika oma sõprade või teiste MTÜde juures, mis on valitsusest rohkem sõltumatud.

Meie delegatsioonil avanes Aserbaidžanis võimalus kohtuda Naiste Varjupaiga Keskuse "Puhas Maailm" töötajatega, kes osutavad abi inimkaubanduse ohvritele. Varjupaiga asukohta hoitakse saladuses, kuid töötajate sõnul on varjupaiga 6 majutuskohta pidevalt täidetud. Ohvritele pakutakse tasuta psühholoogi teenuseid, meditsiinilist nõustamist, juriidilist nõustamist, aidatakse algatada kohtuprotsesse, et nõuda prostitutsiooni vahendajatelt välja kahjutasu. Töötab ka abitelefoni, kuhu ohvritel on võimalik pöörduda konsultatsiooni saamiseks. Erinevate kriisikeskuste vahel on koostatud koostöö memorandum, mille alusel on võimalik ohvrid ühest varjupaigast teise, et tagada ohvrite turvalisus.

Lisaks külastasime ka Naiste Kriisikeskust, mis teeb projekti "MTÜde ja valitsuste vaheline koostöö Lõuna-Kaukaasias eesmärgiga peatada naiste ja laste inimkaubitsemine" raames koostööd Noorte Juristide Liiduga.

Lisaks igapäevasele kriisikeskuse tööle koolitavad kriisikeskuse spetsialistid projekti raames ka sotsiaaltöötajaid, sest vastava ala spetsialiste napib.

Aserbaidžani ühiskonnas on tänapäevalgi laialt levinud arusaam (nii meeste kui naiste hulgas), mille kohaselt on mehe ülesandeks olla perekonnas leivateenija ning naise rolliks on kodu ja laste eest hoolitsemine. Naiste positsioon ühiskonnas on vähem väärtustatud ning tööturul on neil meestega võrreldes raskem konkureerida. Lahutatud naine ei ole Aserbaidžanis meeste jaoks enam "sobilik" ning pärast lahutust tuleb naisel ise hakkama saada karmil tööturul ning tihti kogeda ühiskonna halvustavat suhtumist.

Ühiskonnas puudub arusaamine inimkaubanduse olemusest ja probleemist. Laialt levinud

on arvamus, et tegemist on ainult prostitutsiooniga. Palju on tegemist juhtumitega, kus ohvrid on müüdnud nende enda lähedaste inimeste poolt. Sellest annab tunnistust ka naiste kujutamine Aserbaidžani meedias, mida ilmestab hästi üks kohaliku *Women's Media Watch* organisatsiooni esindaja räägitud lugu. Nimelt leidis mõni aasta tagasi Aserbaidžanis aset juhtum, kus ühte 13-aastasest orbu ning HIV viirust kandvat tüdrukut vägistati mitu meest. Kõik Aserbaidžani meediaväljaanded, kes lugu kajastasid, nimetasid tüdrukut prostituudiks ning süüdistasid teda HIV-viiruse levitamises.

Soolise võrdõiguslikkuse edendamine Aserbaidžanis tähendab mitmete ühiskonnas juurdunud traditsiooniliste soostereotüüpide murdmist. See on kindlasti pikaajaline protsess ning toob endaga tõenäoliselt kaasa mitmete ühiskonnagruppide vastuseisu.

Kuid teisalt on siiski näha, et mitmed MTÜd teevad pingutusi naiste ühiskondliku postitsiooni

parandamiseks ning naiste panuse suurendamiseks ja esiletoomiseks. Väga positiivse mulje jättis meile 2006. aastal välja antud naisajaloo uurimus, kuhu olid koondatud Aserbaidžani ühiskonnas 19.-21. sajandil tegutsenud silmapaistvate naiste elulood. Samuti on tänuväärne ettevõtmine ühe meie külastatud organisatsiooni, *Azerbaijan Gender Information Center* loodud ja hallatav infoportaal

(http://www.gender-az.org/index_en.shtml), kuhu jooksvalt koondatakse sootemaatikaga seonduvat nii Aserbaidžanist kui väljastpoolt.

2007. aastal UNDP poolt välja antud raport *Gender Attitudes in Azerbaijan: Trends and Challenges* kinnitab suuresti nähtut ja kogetut: naistel ei ole Aserbaidžani ühiskonnas reaalselt võrdseid võimalusi meestega, ning seda enamikes eluvaldkondades ja vaatamata sellele, et riik on seadusandlikul tasandil võtnud vastu mitmeid dokumente, mis kinnitavad pühendumust soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele.

Rootsis keelati 1999. aastal seksuaalteenuste ostmine. Prostitutsiooni nähakse seal osana naistevastastest vägivaldast ning naiste ja meeste ebavõrdset suhet näitava ilminguna. Rootsis vastu võetud seksuaalteenuste ostmise keelustamise seadusel on oluline rahvusvaheline mõju. Rootsi mudel on arutelu objektiks pea igal inimkaubanduse ja prostitutsiooni teemalises seminaril ja konverentsil. Mida rohkem riike järgib oma seadusandluses Rootsi mudelit, seda vähemaks jääb globaalsel inimkaubandusel võimalusi laienemiseks. Rootsi kogemuste põhjal on seadus avaldanud olulist mõju hoiakute muutumisele ühiskonnas, kuna seaduses on selgelt väljendatud, et prostituudi teenuste ostmine ei ole ühiskonnas aktsepteeritud.

Projekti käigus korraldati kaks rahvusvahelist seminari, peeti mitmeid kohtumisi poliitikutega ning kajastati inimkaubanduse ja prostitutsiooni teemat ajakirjanduses.

Projekti raames tegid Eesti ja Soome naisorganisatsioonid üheaegselt lobitööd poliitikute ja ühiskondlike organisatsioonidega. Rõhutatud vajadust pöörata tähelepanu seksuaalteenuste ostjatele ja rakendada prostitutsiooni nõudluse vähendamiseks seadusandlike lahendusi, mis kriminaliseeriksid seksiteenuste ostmist.

Inimkaubanduse peatamine läbi prostitutsiooni nõudluse vähendamise

2008. aasta juunis korraldasid NYTKIS ja ENUT Helsingis rahvusvahelise seminari „Inimkaubanduse peatamine läbi prostitutsiooni nõudluse vähendamise“. Seminaril osalesid valitsusväliste organisatsioonide esindajad, poliitikud, riigiametnikud, üliõpilased ja ajakirjanikud. Peale sõnavõtte toimusid elavad arutelud ja esitati palju küsimusi. Seminari avakõnes rõhutas NYTKISE president Tarja Filatov, et Rootsis vastu võetud seadus on oluline eesküü näitamaks teed, kuidas on võimalik muuta inimeste hoiakuid. Eesti ja Soome on mõlemad prostitutsiooni transiitmaad. Praegu Soomes kehtiv seadus ei võimalda aga aidata tõelisi inimkaubanduse ohvrid. Eesti ja Soome

peavad koos leidma tee, kuidas vähendada nõudlust seksiteenuste ostmisel.

Eestis ja Soomes läbi viidud uurimuste järgi ei näe paljud inimesed prostitutsioonis probleemi ning tihti süüdistatakse prostitutsioonis naisi või arvatakse, et prostitutsioon on nende enda vaba valik. Ka Soome vähemuste volinik *Ombudsman of minorities* Johanna Suurpää viitas oma kõnes sellele, et Soomes kehtiv seadus, mis keelustab seksuaalteenuste ostmist üksnes inimkaubanduse ohvritelt, on kompromiss, mille põhjuseks on asjaolu, et seksiostmise täieliku keelustamise põhimõte on väga erinev Soomes valitsevast traditsioonilisest suhtumisest prostitutsiooni.

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse juhatuse liige Ilvi Jõe-Cannon andis seminaril ülevaate Eestis valitsevast olukorrast inimkaubanduses ning mainis, et Eestis ja Soomes on hoiakud prostitutsiooni suhtes väga sarnased. Rääkides probleemidest, mis esinevad inimkaubanduse vastu võitlemisel, mainis Ilkka Herranen Soome Piirivalvest, et tihti on probleemiks ohvri identifitseerimise soovi puudumine. Selle põhjusena tõi ta välja nii ühiskonnas kui meedias levivad väärarusaamad prostitutsioonist ja inimkaubandusest.

OSCE eriesindaja nõunik ja inimkaubanduse vastu võitlemise koordinaator Robin Harms peab kõige olulisemaks prostitutsiooni kohta kehtivate hoiakute muutmist ühiskonnas. Informatsiooni puudumine on alati mitteamusaamise ja sellega kaasnevate ebaadekvaatsete hoiakute põhjuseks ühiskonnas.

OSCE-l on kavas luua tsentraliseeritud sõltumatu jälgimismehhanism, mis kogub, analüüsib ja esitab võrdlevat statistikat inimkaubanduse kohta ning hindab riikide poliitikat, initsiatiivi ja kehtestatud mõõdikuid antud valdkonnas. Robin Harms väljendas muret ka selle üle, et inimkaubanduse ohvrid muutuvad iga aastaga järjest nooremaks, ning laste arv, kes on sattunud inimkaubanduse ohvriks, järjest kasvab. Paljud kaubitsetutest on sattunud ohvriteks oma tuttavate, sugulaste või elukaaslaste käe läbi. On väga oluline saavutada hea koostöö saatkondade, lennukajade, tolli, piirivalve ja politsei vahel, et tagada edukas

Kohtumine organisatsiooni *Women's Rational Development Center* esindajatega. Taustal silmapaistvate Aserbaidžani naiste portreed.

Ilvi Jõe-Cannon Helsingis inimkaubanduse teemalises seminaril 2008. aasta juunis

inimkaubanduse ohvrite avastamine ja tuvastamine.

Inimkaubanduse ohvrite abistamisel on nii Soomes kui Eestis juba palju ära tehtud. Eestis avati 2005. aastal EQUAL projekti raames prostitutsiooni kaasatud naiste, sealhulgas inimkaubanduse ohvrite sotsiaalse ja psühholoogilise rehabilitatsioonikeskus ATOLL. Keskuse tegevusest rääkis seminaril rehabilitatsioonijuht Roman Krölov. Tema sõnul on keskmine prostituut isik, kes on lahutatud, kellel on lapsed või pereliikmed, keda ta peab ülal pidama; ta on madala haridustasemega või on töötanud väga spetsiifilisel erialal; teda on lapsepõlves väärkoheldud; ta on väga haavatav, alandlik ja abitu. Eestis on enamik prostituute pärit Ida-Virumaalt.

Soomes tegutseva Monika keskuse juhi Elina Saaristo sõnul on nende keskuse eesmärgiks parandada immigrerunud naiste olukorda. Monika keskusel on keskused Helsingis, Vantaas, Turkkus ja salajane naiste varjupaik Mona. Keskused tegelevad nõustamise, kriisiabi, tugigruppide ja võrgustiku loomisega. Keskusel on kliente 55 maalt ja kontakte üle 4000. Keskus asutati 1998. aastal ja seal töötab praegu 26 inimest. Peamised probleemid, millega keskusesse pöörduetakse, on: psühholoogiline, finantsiline, füüsiline ja seksuaalne kuritarvitamine; koduvägivald; inimkaubandus ja tervise probleemid. Tavaliselt on kliendil väga nõrgad teadmised Soome seadusandlusest, oma õigustest ja teenindussüsteemidest, nad on majanduslikult ja sotsiaalselt sõltuvad. Neil on nii keele- kui kultuuribarjäärid ja seetõttu puuduvad sotsiaalsed kontaktid. Keskus pakub ohvritele varjupaika, toiduabi, võimalust puhata, rahalist ja meditsiinilist abi.

Helsingi seminar aitas parandada arusaamist inimkaubanduse ohtlikkusest ja olukorra tõsidusest ning suurendas teadlikkust probleemidest, millega edaspidi tuleb silmitsi seista. Üldine hoiak seminaril osalejate seas oli positiivne ning toetav, jätkamaks seksuaalteenuste ostmise kriminaliseerimist puudutava seadusandluse edendamist. Seminar andis osalejatele hea ülevaate inimkaubanduse olukorrast Soomes ja Eestis, tõi välja ühised probleemid ja erisused maade vahel ning kokkupuutepunktid ja koostöö jätkamise võimalused. toodi välja probleemid, millega tuleb edaspidi silmitsi seista, uuendati kontakte ja leiti uusi toetajaid.

Selleks, et olla efektiivne võitluses inimkaubandusega, on vajalik, et riikidel oleks ühtne tegevusplatvorm ning vaadataks ühes suunas. Eesti on oma asukoha poolest seotud tihedalt Põhjamaadega ning seetõttu on regionaalne koostöö Põhjamaade ja Baltimaade vahel Eesti jaoks väga oluline.

Seadusandlikud lahendused inimkaubanduse peatamiseks

7. novembril 2008 korraldas Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT) projekti raames Tallinnas teise rahvusvahelise seminari teemal "Seadusandlikud lahendused inimkaubanduse peatamiseks". Seminari eesmärgiks oli hinnata naistega seksuaalse eksploateerimise eesmärgil toimuva inimkaubitsemise olukorda Põhjamaades ja Eestis, rõhutada vajadust rakendada tõhusamaid meetmeid inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastu võitlemisel, eeskätt vähendada prostitutsiooni nõudlust ja arutleda teemal,

millised oleksid järgmised vajalikud sammud võitluses inimkaubandusega. Norra, Rootsi, Taani ja Soome esindajad andsid seminaril ülevaate seadusandlikest lahendustest, mida on kasutatud või on kavas kasutada tõkestamiseks inimkaubandust nende kodumaal. Räägiti inimkaubanduse olukorrast ja ühiskonna hoiakutest nõudluse vähendamiseks seksuaalteenuste

kriminaliseerimise abil, arutati võimalikke arengutsenaariumeid, valitsuse ja valitsusväliste organisatsioonide koostöö küsimusi naistega kaubitsemise vastases võitluses ning diskuteeriti Eesti riigikoguliikmete osavõtul teemal, millised seadusandlikud lahendused on kõige efektiivsemad võitluses inimkaubandusega Põhjamaades ja Eestis.

Seminari toimumise ajal, 7. novembril, oli Norra parlamendis seksuaalteenuste kriminaliseerimist sätestav seadusesäte vastuvõtmisel ning seetõttu oli seminaril üks oodatuid ettekandeid Norra ettekanne. Norrast esines ettekandega Synnøve Jahnsen, kes on Norra Bergen ülikooli sotsioloog. Synnøve Jahnsen osales ka kogu Põhjamaid hõlmavas uurimisprojekti "Prostitutsioon Põhjamaades". Selle projekti algataja oli Põhjamaade Soouuringute Instituut (NIKK). Projekti tulemusi esitleti oktoobris toimunud projekti lõppkonverentsil Stokholmis.

Soome parlamendiliige Minna Sironen esinemas Helsingi seminaril, juuni 2008

MTÜde ja valitsuste vaheline koostöö Lõuna-Kaukaasias eesmärgiga peatada naiste ja lastega kaubitsemine (2007-2009)

Reet Laja, ENUT

ENUT on juhtiv organisatsioon Euroopa Komisjoni rahastatavas projektis (DDH Contract 118051) "MTÜde ja valitsuste vaheline koostöö Lõuna-Kaukaasias eesmärgiga peatada naiste ja laste inimkaubitsemine" (NGO and Governmental Cooperation Across the South Caucasus to Develop a Joint Response to Trafficking in Women and Children), mille eesmärgiks on inimkaubitsemise vastu võitlemine Lõuna-Kaukaasia piirkonnas. ENUTi partneriteks selles projektis on mittetulundusühendused Aserbaidžaanis, Gruusias ja Armeenias. Eesmärgi saavutamiseks toimuvad projekti raames järgmised tegevused: inimkaubitsemise hetkeseisu regulaarne monitooring Lõuna-Kaukaasias, inimkaubitsemise vastu võitlemise keskuse rajamine piirkonnas, teemakohaste töötubade, seminaride ja konverentside korraldamine, teavituskampaaniate läbiviimine, varjupaikade ning hädaabi telefoninumbrite võrgustiku rajamine ja toetamine piirkonnas.

ENUT kutsus detsembris 2008 Avatud Eesti Fondi programmi "Ida-Ida" raames partnerid ja vastavate riigiorganisatsioonide esindajad kõigilt kolmelt maalt Eestisse inimkaubitsemise vastase tegevusega tutvuma. Koos külastati Justiitsministeeriumi, Sise- ja Sotsiaalministeeriumi, kellel on Eestis oluline roll inimkaubitsemise vastases tegevuses. Partnerid olid üllatunud, et Eestis pole eraldi inimkaubitsemise vastast seadust ja uurisid põhjalikult, kas Eesti praegustest seadustest piisab edukaks inimkaubitsemise vastaseks võitluseks. Hoolega kogusid nad teavet lastega kaubitsemise vastase tegevuse kohta Eestis ja Läänemere maade võrgustikus. Väga oluliseks pidasid nad kohtumisi praktikutega, kriminaalpolitsei inimkaubitsemise vastase töögrupi juhiga ja ka kodakondsus- ja migratsiooniameti esindajaga.

Hea kogemuse näiteks Eestis on tegus riigi ja mittetulundusühenduste koostöövõrgustik. Sellise koostööni tahetakse jõuda ka projekti partnermaades. Kohtuti ja käidi külas lisaks Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskusele suurel osal koostöövõrgustiku liikmetel -mittetulundusühingutel nii Tallinnas kui Tartus. Suurt huvi pakkus MTÜ Eluliini keskuse Atoll külastamine ja sealne töö prostitueeritud naistega julgustades neid ümber mõtlema ja tagasi pöörduma tööturule. Põhjaliku ülevaate said külalised ka Eesti sotsiaaltöö arengutest ja kaasagestest õppekavadest selles valdkonnas.

Eesti ja Põhjamaade inimkaubanduse vastases tegevusest ülevaate saamine aitab kaasa Euroopa Komisjoni projektis ettenähtud koostöö õppekavade täiendamisele ning Armeenias, Gruusias ja Aserbaidžaanis läbi viidud uurimistulemuste analüüsimisele.

Soolisest võrdõiguslikkusest ja naisorganisatsioonide tööst Aserbaidžaanis

Kadri Aavik, ENUT

Lõuna-Kaukaasia spetsialistid Tallinnas

Koostööprojekti üks eesmärke oli soolise võrdõiguslikkuse edendamine Aserbaidžaanis ja ka Eestis nende kahe riigi naisorganisatsioonide vahelise koostöö ja partnerluse loomise kaudu.

Visiidi käigus külastasime mitmeid naisorganisatioone, ühte sugupoolte temaatika alast infokeskust, Bakuu Riikliku Ülikooli soouuringute õppetooli ning ka kahte naiste kriisikeskust.

USA 2007. aasta inimkaubanduse aruande põhjal on Aserbaidžaan naiste ja lastega inimkaubitsemise lähte- ja transiitmaa. Aserbaidžaanis naisi ja lapsi kaubitsetakse seksuaalse ärakasutamise eesmärgil peamiselt Türgi ja Araabia Ühendemiraatidesse, aga ka Iraani, Pakistani ja Indiasse. Läbi Aserbaidžaanis toimetatakse edasi Usbekistanist, Kirgiisias, Kasahstanist ja Moldovaast pärit inimkaubanduse ohvreid.

Aserbaidžaanis seadused otseselt ei keelusta prostitutsiooni, kuid prostitutsiooni vahendamine on keelatud ja prostitutsiooniga tegelemine on trahvitav, kui sellega tegeletakse avalikes kohtades, nagu näiteks baarides.

Kuigi valitsuse rahastatavas inimkaubanduse ohvrite varjupaigas majutatute arv 2007 aastal suurenes, puudub Aserbaidžaanis inimkaubanduse ohvrite tuvastamise süsteem. Probleemiks on inimkaubanduse ohvrite halb kohtlemine kohtusaalides. Vajalik on tagada inimkaubanduse ohvrite ohutus ja luua rehabilitatsioonisüsteem nende tagasitoomiseks

Inimkaubanduse ja prostitutsiooni vastu võitlemise olukord Soomes

Tanja Auvinen, NYTKIS

Soomes on inimkaubanduse vastu aktiivsemalt võideldud umbes 2000. aastast alates – on tehtud seadusemuudatusi ja koostatud tegevusplaanid. Inimkaubanduse vastu võitlemise rahastamine on igavene, lõputu probleem nagu ka paljude teiste, just nimelt naiste õigusi puudutavate küsimuste puhul. Soome on siiski tänuväärsele määrale tõstatanud inimkaubanduse kui probleemi ka rahvusvahelisel areenil, viimati näiteks äsja lõppenud aastal, kui Soome oli Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni OSCE eesistujamaa. Üheks eesistumisperioodi prioriteediks, põhiteemaks oligi inimkaubandus. Eva Biaudet kui OSCE inimkaubanduse vastu võitlemise erivolinik on rõhutanud ohvrikaitse olulisust ja inimkaubanduse nõudluse vähendamist.

Inimkaubandus on üks suuremaid ja kõige kiiremini kasvavaid kuritegevuse liike. Enamasti on inimkaubanduse ohviks sattunud naised ja lapsed ka seksuaalse ärakasutamise ohvrid, nad on kaasatud seksiaärisesse. Inimkaubanduse kriminaliseerimise suhtes on ülemaailmselt jõutud konsensuseni, kuid seksioost on esialgu kriminaliseeritud vaid Rootsis. Inimkaubanduse ja prostitutsiooni täiesti eraldi käsitlemine pole õige. Inimkaubitsejad, sutenöörid ja seksioostjad tegutsevad samal turul, kus kaubaks on miljonid erinevatel põhjustel prostitutsiooniga tegelema hakanud naised. Prostituudiks sattunu isiklik staatus ja elutingimused sellel turul on ikka olnud madalad.

Rootsis kriminaliseeriti seksioost aastal 1999. Norras hakkas samalaadne, "Rootsi malli" seadusandlus kehtima 1.01.2009. Taanis oli möödunud naistepäeval korraldatud seksioostu kriminaliseerimist pooldaval meeleavaldusel tuhandeid inimesi. Soomes on inimkaubanduse ja sutenöörluse ohvritelt seksioostu keelatud aastast 2006. Tänavu annab Soome justiitsministeerium selle seaduse efektiivsusele ja mõjudele oma hinnangu. Esialgu on kohtuotsuseid olnud vähe, põhjuseks inimkaubanduse ohvrite kindlastegemisega seotud probleemid ja prokuröride ning kohtunike võimetus eristada inimkaubandust sutenöörlusega seotud kuritegudest.

Soomes tehti kolm aastat tagasi samm õigesti suunda, kuid sellest ei piisa. Nüüd on saabunud aeg, et kriminaliseerida seksioost täielikult nii Soomes kui ka Eestis. ENUTi 2008. aasta novembris korraldatud seminaril *Legislative Solutions to Stop Trafficking in Women* esinenud Riigikogu liikmed pooldasid sellekohase seadusandluse kehtestamist. Ka Soomes pooldatakse seksioostu kriminaliseerimist küllalt tugevalt.

Sofi Oksanen võitis möödunud aastal Soome kõige hinnatuma, Finlandia kirjanduspreemia oma teosega "Puhastus". Raamatu üks peategelasi on Eestis sündinud Zara, kellel õnnestub inimkauplejate käest põgeneda, aga seda alles seejärel, kui ta on läbi elanud rohkem halba kui paljud kogu oma elu jooksul. Zarat kasutasid ära ka Soome "kliendid", kellelaolisi võib leida näiteks Helsingi ja Tallinna vahel liiklevatel laevadel. Igaüks, kes on kokku puutunud inimkaubanduse ja prostitutsiooni teemaga, teab, et "Puhastuses" kirjeldatud naiste saatused on tegelikkus ja et eesti naised on olnud sunnitud müüma oma seksiteenust tuhandetele soome meestele. Kas see ongi meie riikide vaheline koostöö, mida tahame toetada, ja mille puhul püütakse silmad kinni pigistada? Kas otsustajad, ametnikud Soomes teavad, mida soome mehed Tallinnas teevad? Kas see neid üldse huvitab? Kas leidub julgeid Soome ja Eesti poliitikuid, kes ütlesid, et nüüd aitab?

Keegi ei peaks valima prostitueerimist, et majanduslikult toime tulla. Varem püüti prostitutsiooni reguleerida nii, et meetmete objektiks olid prostituudid, seksioostjad jäid varju. Kuid prostitutsiooni ja muu seksitööstuse mootoriks, käimapanevaks jõuks on üha kasvav nõudlus. Kuna suurem osa seksioostjatest on mehed ja suurem osa prostituutidest on naised, tugevdab prostitutsioon väärastunud võimusuhteid ja taastoodab arusaamist naisest kui mehe tarbeesemest. Seksioostu kriminaliseerimine mõjutab pikemas perspektiivis positiivselt nii hoiakuid kui ka naiste ja meeste vahelisi võimusuhteid ning funktsioone ühiskonnas.

Seksioostu kriminaliseerimine tähendab, et anname endale aru prostitutsiooniga liituvatest, ebavõrdsust toetavatest ja inimõigusi rikkuvatest struktuuridest. Sellega anname ka märku, et me ei kiida heaks, ei poolda mitte mingit inimkeha müümist mitte mingil viisil.

ENUTi ja NYTKISE töine kohtumine Helsingis 2008. aasta juunis

Projekt kestis aasta ning selle käigus koguti andmeid seadusandlusest, sotsiaalsetest vahenditest ja Põhjamaades valitsevatest hoiakutest prostitutsiooni suhtes. Synnøve Jahnsen viis läbi kaks uurimustööd: ühes uuriti, kuidas kajastati meedias avalikku debatti seksuaalteenuste kriminaliseerimise üle. Teises uurimuses analüüsiti seksiteenuste ostjate vahelisi arutelusid, mis toimuvad veebilehel www.sexhandel.no vahendusel. See veebilehekülg on ka üks osa Norra strateegiast inimkaubanduse vastu võitlemisel.

Alljärgnevalt anname ülevaate Synnøve Jahnseni ettekandest Tallinna seminaril. Synnøve Jahnsen rääkis, et suurenenud tähelepanu organiseeritud kuritegevusele ja immigrantide eksploateerimisele seksitööstuses on sundinud mitmeid riike ümber vaatama oma kehtivat seadusandlust, kus seni oli aastakümneid käsitletud seksioostu kui sotsiaalset tüütust või "ohvriteta kuritegu". Norra valitsus esitas 2007. aasta kevadel parlamendile seaduseelnõu, mille eesmärgiks oli prostitutsiooni ja inimkaubanduse tõkestamine ning millega tehti ettepanek karistada prostituutide kliente kuni 6kuulise reaalse vangistusega. Politseil on lubatud uurimisprotsessi käigus kasutada sunnimeetodeid, paigaldada peidetud videojälgimisseadmeid avalikesse kohtadesse ning kasutada telefonikõnede pealtkuulamist.

Norra otsust kriminaliseerida seksuaalteenuste ostmine võib vaadata kui kolme poliitilise konflikti tulemust: soolise võrdõiglikkuse küsimus, organiseeritud kuritegevuse küsimus ja konflikt avalikkuse ootuste ja käitumisstandardite vahel. Alates 2003. aastast on Norras oluliselt suurenenud immigrantidest prostituutide arv. Kui 2003. aastal oli Norras 2 Nigeeriast pärit prostituuti, siis 2006. aastal oli neid juba 400. See asjaolu on pärinud meedias suurt tähelepanu. Põhjuseks ilmselt, et oma Aafrika päritolu tõttu on Nigeeriast pärit prostituudid tänavapildis väliselt väga nähtavad ja seda mitte ainult väliselt, vaid ka käitumismaneeride tõttu, mis erinevad väga oluliselt kohalike omadest. Kui varem oldi Oslos harjutud mõttega, et prostituudid on küll olemas, kuid kuna nad asuvad teatud kindlates piirkondades linnas, siis tajuti ühiskonnas, et prostitutsioon on kontrolli all. Nigeeria prostituudid aga, tundmata kohalikke norme (kus ja kuidas prostitutsioon on aktsepteeri-

tud), hõivasid jalakäijate peatänava ja käitused seal oma teenuseid pakkudes väga pealetükkivalt. Viimase nelja aasta jooksul on Norra ühiskonnas oluliselt kasvanud seksuaalteenuste ostmise kriminaliseerimise pooldajate arv – 2/3 Oslo elanikest leidis, et prostitutsioon on probleem ja 60% arvas, et seksioostu keelustamine võiks tuua sellele probleemile lahenduse. Kui vaadata avalikke diskussioone, mis viisid poliitilise enamuse seaduse toetamiseni, siis võib öelda, et paljudel juhtudel oli arvamuse muutumine põhjustatud uuest olukorrast ja otsus uue seaduse kasuks ei tulenenud mitte ainult poolehoiust seaduse vastu, mis ütleb et seksioostu ja organiseeritud kuritegevuse toetamine on vale, vaid ka soovist leida efektiivne vahend, mis lahendaks tekkinud olukorra.

2008. aasta detsembris võeti Norra parlamendi poolt vastu seadusmuudatus, millega kriminaliseeriti seksuaalteenuste ostmine. (Toim.)

Taanit esindas seminaril Taani Parlamendi liige ja Taani Sotsiaaldemokraatliku Partei võrdõiguslikkuse võrgustiku esinaine Anne Sina, kes rääkis inimkaubanduse olukorrast Taanis ja Taani valitsuse tegevusplaani inimkaubanduse vastu võitlemisel. Alates 1999. aastast on prostitutsioon Taanis täielikult lubatud, kuid prostituutidele ei laiene sotsiaalsed hüvitised, nagu töötü abiraha, pension jne. Prostitutsiooni vahendamine, ruumide rent prostituutidele ja bordellide

pidamine on keelatud. Kriminaalkorras on karistatav seksuaalteenuste ostmine alla 18-aastastelt. Taanis tegutseb praegu ligikaudu 6000 prostituuti ja ligikaudu 3000 nendest on välismaalased, ning paljud nendest on ka inimkaubanduse ohvrid. Vastavalt läbi viidud uurimustele on 14% Taani meestest vähemalt ühe korra kasutanud prostituudi teenuseid. Vastavalt Taani seadustele on alates 2002. aastast (§262a.) inimkaubandusega tegelemise eest ette nähtud kuni 8 aastat vangistust. Enamus inimkaubanduse ohvreid on saabunud Taani Baltimaadest, Ida-Euroopast, Nigeeriast ning vähem Taist ja Lõuna-Ameerikast. 60% juhtudest saabuvad naised Taani vabatahtlikult ja teadmisesega, et nad asuvad tööle prostituudina, kuid tingimused, milles nad peavad tööle hakkama ja elama, erinevad oluliselt nendest, mida neile on lubatud. Peaaegu kõik immigrantidest prostituudid elavad Taanis illegaalselt. Enamus neist on vanuses 18–24 aastat ja neil on lapsed, ning enamus neist ei soovi enam jätkata tööd prostituudina.

Norra sotsioloog Synnøve Jahnsen esinemas Tallinna seminaril, detsember 2008

Alates 2003. kuni 2005. aastani on Taanis registreeritud 7 inimkaubanduse juhtumit ja 14 inimest on süüdi mõistetud inimkaubanduses. Taani valitsus plaanib vastavalt valitsuse tegevuskavale inimkaubanduse ennetamiseks ja ohvrite abistamiseks avada 3 rehabilitatsioonikeskust, kõigile registreeritud inimkaubanduse ohvritele pakutakse võimalust jääda legaalselt Taani kuni saajaks päevaks. Oma ettekande lõpus rääkis Anne Sina, et Taani seisab silmitsi tõsise dilemmaga, kuidas võidelda inimkaubandusega, aktsepteerides samal ajal prostitutsiooni, ja teades seejuures, et kõik inimkaubanduse ohvrid on prostituudid? Anne Sina mainis ka, et naiste jaoks muutub olukord ainult halvemaks, kuna praegu tegeletakse sümptomitega ja mitte probleemide enestega. Ühiskonnas toimuvad diskussioonid teemadel, mis on hea naistele, ja ideoloogilised diskussioonid teemadel, mida tähendab liberaalne ja vaba ühiskond. Vasakpoolsed poliitilised parteid on kriminaliseerimise poolt, samas parempoolsed parteid on selle vastu. Kindlasti on loota uute debattide käivitumist peale seda, kui ka Norras vastav seadus vastu võetakse ning ühel või teisel viisil peab Taani oma seadust muutma.

Seminaril kolmas peaesineja oli Gunilla S. Ekberg Rootsist, kes on Kanada-Rootsi jurist ja rahvusvaheline ekspert inimõiguste, soolise võrdõiguslikkuse ja naistevastase vägivalda alal. 2007. aastal määrati ta Rahvusvahelise Naistega Kaubitsemise Vastase Koalitsiooni (Coalition Against Trafficking in Women International) kaasdirektoriks. Enne selle ametipostile asumist oli Gunilla S. Ekberg viis ja pool aastat Rootsi valitsuse erinõustaja inimkaubitsemise alal ning vastutas avaliku ja seadusandliku poliitika kujundamise eest. Inimkaubitsemise eksperdina teeb ta koostööd UNDP ning rahvuslike parlamendikomisjonidega, kes arendavad meetmeid võitlemaks inimkaubitsemisega.

Rootsil on juba 10aastane kogemus võitluses inimkaubandusega

nõudluse vähendamise teel. Alates 1999. aastast kehtib Rootsis seadus, mis kriminaliseerib seksuaalteenuste ostmise. Käesoleval ajal viib Rootsi valitsus läbi seaduse mõjude hindamist ja see peaks valmima 2010. aasta kevadel.

Gunilla S. Ekberg rõhutas oma kõnes, et me peame ise määratlema, millises ühiskonnas me tahame elada ja kuhu tahame jõuda. Rääkides prostitutsiooni nõudlusest, me räägime poliitilistest visioonidest ja eesmärkidest. Ei saa öelda, et prostitutsioon on vältimatu, kuna mehed vajavad seda või naised valivad selle tee. Me kas aktsepteerime inimese ostmist ja müümist või mitte. Prostitutsioon on inimõiguste vastane ja ükski inimene ühiskonnas ei tohiks olla müügi objekt. Prostitutsioon on vägivald naiste vastu ning vajalik on muuta hoiakuid ühiskonnas, kuna prostitutsiooni algpõhjused peituvad naiste sotsiaal-majanduslikus olukorras.

Põhjamaades prostituudina töötavad naised on enamasti immigrandid. Põhjamaadest pärit prostituute on väga vähe. Rootsis 1999. aastal kehtestatud seadus, mis kriminaliseerib seksuaalteenuste ostmise, sai teoks tänu Rootsi naisliikumisele. Seadus on poliitiline väljendus, mis paneb paika normid, millele me tugineme oma käitumises. See seadus ütleb, et igaühel kes maksab seksuaalteenuste eest, karistatakse kas rahatrahviga või reaalse vangistusega. Seega on karistatav ka seksuaalteenuste ostmise katse. Sellise seaduse rakendamisel on oluline poliitiline tahe – valitsus peab näitama, et see on tema jaoks prioriteet. On vaja koolitada spetsialiste, kes selle seadusega tööle hakkavad, et prostituute ei koheldaks enam kui kriminaale, ning politseile on vaja eraldada ressursse, et see tegevus muutuks nende jaoks

Paneeldiskussioon Kristiina Luhti juhtimisel

Rahvusvahelise Naistega Kaubitsemise Vastase Koalitsiooni kaasdirektor Gunilla S. Ekberg vahendamas Rootsi kogemusi

prioriteediks. Pikemas perspektiivis on olulisel kohal võitlus naistevastase vägivaldaga, et muuta valitsevaid stereotüüpe.

Seminaripäeva teises osas toimusid paneeldiskussioonid. Esimeses paneeldiskussioonis osalesid Eesti Justiitsministeeriumi nõunik Brit Tammiste, Eesti Naiste Varjupaikade Liidu juhatuse liige Eha Reitelmann, MTÜ Eluliin juhatuse liige Eda Mölder, Soome Naisorganisatsioonide Ühenduse peasekretär Leena Ruusuvoori, Gruusia Sotsiaaltöötajate Kooli Direktor Nino Okribelashvili ja Vladimir Orlov V. Novgorodi linnavalitsusest. Paneeldiskussiooni juhtis Sotsiaalministeeriumi soolise võrdõiguslikkuse osakonna peaspetsialist Kristiina Luht. Arutleti teemal, milline on valitsev olukord valitsuse ja valitsusväliste organisatsioonide koostöös inimkaubitsemise vastases võitluses ja millises suunas peaks edasi liikuma. Brit Tammiste rääkis, milliseid seadusandlikke lahendusi on Eestis rakendatud võitluses inimkaubitsemisega ja millised on tegevussuunad edaspidiseks. Eda Mölder nimetas oma sõnavõtu partnerluse probleemidena MTÜde sõltuvust rahastamisotsustest ja teenuseid pakkuvate MTÜde neutraalsust, ning rõhutas, et hea partnerluse eelduseks on vastastikune usaldus, tihed koostöövõrgustik, hea informeeritus, partnerite kuulda võtmine ning huvi teema vastu. Nino Okribelashvili andis ülevaate inimkaubanduse vastasest teavitustegevusest ning inimkaubanduse ohvritele varjupaikade ning hädaabi telefoninumbrite võrgustiku rajamisest Lõuna-Kaukaasia piirkonnas.

Seminaripäeva lõpetas Eesti ja Soome parlamendiliikmete paneeldiskussioon teemal "Seadusandlikud lahendused inimkaubanduse peatamiseks Eestis ja Põhjamaades". Diskussiooni juhtis Euroopa Parlamendi liige Marianne Mikko. Eesti parlamendiliikmetest osalesid paneelis Aleksei Lotman, kes on Euroopa Liidu asjade komisjoni liige ja Urmas Reinsalu, kes on Riigikogu põhiseaduskomisjoni liige.

Urmas Reinsalu arvates räägitakse Eestis liialt vähe universaalsest humanismist. Inimkaubandus tuleks ära keelata. Humanistlikust seisukohast võttes peaks kaitsetus olukorras inimese –inimkaubanduse ohvri – ärakasutamine leidma ühiskonnas hukkamõistu. Kui me räägime universaalsest humanistlikest väärtustest, siis nõudlus on eeskätt seksuaalse kasvatuse küsimus. Seksuaalsusele tuleb anda õige dimensioon: seks ei ole mitte nauding kui eesmärk omaette, vaid see on osa abielust ja armastusest. Sellest kasvatusest, mis peaks algama juba perekonnas, jääb meil ühiskonnas vajaka. Kolmas probleem on pornograafia propageerimine ühiskonnas, ja siin on probleemiks eeskätt seaduste täitmine ja kontroll nende täitmise üle.

Aleksei Lotman esitas oma sõnavõtu seisukoha, et kriminaalkorras võiks karistada isikut juhul, kui ostja teadis või oleks pidanud teadma, et tegemist

on inimkaubanduse ohvriga, muul juhul võiks kasutada väärteomenetlust.

Tanja Auvinen, kes esindas paneeldiskussioonis Soome seisukohti, rääkis põhjustest, miks Soomes ei võetud parlamendis vastu seksuaalteenuste ostmise keelustamise sätet samal kujul kui Rootsis, ning tõi ühe põhjusena välja seksitöötajate organisatsiooni väga tugeva lobitöö.

Detsembris viibisid Eestis külaskäigul Lõuna-Kaukaasia valitsusväliste organisatsioonide esindajad. Ühisel seminaril, mis toimus 18.12.2008 Tallinna Ülikoolis tutvustas ENUTi projektijuht Liivi Pehk projekti "Inimkaubanduse vastu võitlemise võrgustiku tõhustamine Soome, Eesti ja Loode-Venemaa vahel" tegevusi ja tulemusi.

Lisaks seminaridele kajastati inimkaubanduse teemat ka Eesti Raadio Reporteritunnis ja saates Uudis+.

Projekti tegevuse tulemusena on inimkaubanduse ja seksuaalteenuste ostmise kriminaliseerimise teemale hakatud Eestis rohkem tähelepanu pöörama. Eesti ja Soome naisorganisatsioonide vaheline koostöö on muutunud efektiivsemaks ning inimkaubanduse vastu võitlemise koostöövõrgustik on laienenud.